

egyik a másiknak: amit működése első félszázadában házi üzemére a főiskola ráfizetett, szépen megtérült a második 50 év folyamán. A nyomda működésének területéről s a működést fedező alapokról még a nyomda életrehevása előtt gondoskodás történt: ezeket a körülményeket körültekintő gondnal vette számba a győri tanulmányi főigazgatóság egykorú véleményes jelentése. A számításokat ugyan bizonyos fokig keresztül húzták a változó körülmények — így, az eredeti terv, egy katedra költségeinek a nyomda hozama által leendő fedezése, csak a hatvanas években ment teljeseésbe —, de ez időtől kezdve jól prosperált a nyomda egészen a világháború befejeztéig s némi törés után tovább gyarapodott napjainkig.

A fejlődésnek jó támasza volt a kor igényeivel a lehetőség szerint mindenkor számoló üzemi adminisztráció. A nyomda, illetve az ezt kormányzó főiskolai gazdasági tanács az üzem gyarapítására több-ízben eszközölt jelentős befektetéseket. A fáradozások eredményeképpen az üzem ma többek között önálló könyvkötésszettel és német rendszerű Typograph-szedőgéppel rendelkezik; az íves munkák évi átlagmennyisége pedig 200 ívre tehető.

A főiskolai nyomda nem elszigetelt és nem is gyökértelen jelenség Pápán. Pápa ma üzemképes öt nyomdája csupán hajtása a törzsnek, a nyomdakultúrának, mely mélyen gyökerezik a magyar századokban. Már a XVI. és XVII. században is működött itt nyomda, kettő is; s az alapítás időrendjében vett első, melyet a nyomdatörténet neves alakjának, HUSZÁR GÁLnak fia, HUSZÁR DÁVID pápai lelkipásztor hívott életre a XVI. század második felében — az apa-fiúi viszony személyi szálain meg hozzákapcsolódik egytetemes nyomdatörténetünk nagy időihez. TÓTH LAJOS egyébként is igen értékes tanulmányának kiváló érdeme szerintünk, hogy ezekről az előzményekről olyan kimerítő részletességgel szól. A kritikai irodalom, EÖTVÖS LAJOS, GULYÁS PÁL, MOKOS GYULA és a többiek idevonatkozó munkálatai mind helyet kaptak a tanulmányban. Történeti és praktikus jelentőségében egyaránt világosan állítja elénk a nyomdát, mely művelődésünk önálló szolgálata mellett még a kollektív magyar öntudat egyik legnagyobb multú munkásának, a pápai főiskolának is súlyt és díszet kölcsönöz.

SUPKA ERVIN.

Aurora, Hazai Almanach, 1822—1831. Összeállította és bevezetéssal ellátta: KENYERES IMRE. Officina Képeskönyv. 80 l.

Örvendetes jelenség, hogy kiadóink újabban egymást követve adnak ki olyan könyveket, amelyek az üzleti vállalkozás szempontjain túl, elsősorban a magyar könyvkultúra nézőpontját tartják szemük

előtt. Örvendetes ez a jelenség főként akkor, ha tudatában vagyunk annak, hogy a bibliofília az utóbbi években mennyire hanyatlóban van. A gyűjtők állandóan kevesbednek és szinte kihalóban van az a réteg, amelyre a bibliofil könyvek kiadója azelőtt biztosan számíthatott. Volt idő, amikor magasfokú gyűjtőszenvédély adott bátorságot kiadóinknak szép könyvek megjelentetésére. Ma egynémely kiadónk kockázattal járó vállalkozókedve kísérli meg újraéleszteni a hanyatlóban lévő gyűjtőkedvet. Könyvkiadó cégeink között, akik a magyar bibliofília történetének mélypontot jelentő időszakában is ápolják a szép könyv kultuszát, nem egy illusztrált könyv kiadásával vívott ki magának elismerést az Officina-könyvek kiadója.

A fenti Officina Képeskönyvet, mely KISFALUDY KÁROLY korának stílusát érzékeltető rózsaszín papírkötésben jelent meg, szépen megtervezett címlapján egykorú biedermeier metszettel, KENYERES IMRE rendezte sajtó alá. A kis kötet anyagát KENYERES nagy hozzáértéssel állította össze az Aurora évfolyamaiból. Gyűjteménye összeállításakor az Aurora kötetait nemcsak mint szöveget tartotta szem előtt, hanem a korszak stílusát jelképező egységként kezelte. Így a jól kiválasztott vers, novella, tanulmány és drámarészletek mellett bőségesen közöl a magyar biedermeier legnagyobb hatást tett almanachjából képeket, sőt kottamellékletet is. Kiadványa így egyformán nyújt ízelítőt a biedermeier magyar irodalmából éppúgy, mint könyvművészetéből, könyvillusztráló-ízléséből. Nagy kár azonban, hogy a képanyag reprodukálására nem fordított olyan gondot a kiadó, amilyent a kis könyv megérdemelt volna.

TOLNAI GÁBOR.

Dr. Csatkai Endre : *Könyvgyűjtők, régiséggyűjtők a régi Sopronban.* (Különlenyomat a Soproni Szemle II. évf. 3. számából.)

A szerző szorgos munkával összegyűjtötte azoknak a neveit, akik Sopronban könyvek és régiségek gyűjtésével foglalkoztak. Bibliofil elődeink munkálkodásának ma már, sajnos, csak nyomait találhatjuk; eredménye nagyrészt elkallódott, mert a nagy szeretettel gyűjtögetett könyvtárakból nagyon kevés maradt ránk. Első neves könyvgyűjtőnk ROGERIUS mester volt, a „Carmen miserabile“ írója. Hosszú sora követi a papoknak és polgároknak, akik a legnagyobb anyagi áldozattól sem riadtak vissza, hogy egy-egy értékes könyvet megszerezzenek. A fennmaradt végrendeletek számos kolostori és iskolai könyvtárról beszélnek; ez utóbbiak közül az 1666-ban alakult evangélikus líceumi könyvtár máig is fennáll. Az 1790-es évekből kölcsönkönyvtárak fennállására is találunk adatot, amelyek egyikének nyomtatott katalógusa is fennmaradt (1794-ből). A végrendeletek